Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 8. Dnia 22. kwietnia 1897. XXIV. rocznik.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Teofil Merunowicz.

Najnowsze zamknięcie rachunków Banku krajowego.

Rozesłano właśnie sprawozdanie rachunkowe Banku krajowego za rok 1896, a gdy z tą instytucyą krajową stowarzyszenia związkowe łączą jak wiadomo liczne stosunki, dlatego uważamy za obowiązek nasz przytoczyć z tego sprawozdania niektóre szczegóły, zwłaszcza najbliżej nas obchodzące.

W ogólności rozwija się Bank krajowy bardzo pomyślnie. Na dowód dość przytoczyć porównawczo niektóre cyfry bilansowe z roku ubiegłego, i dajmy na to z roku 1886, a więc z przed dziesiątka lat:

	1886.	1896.
Udzielone przez Bank pożyczki:		
a) hipoteczne	zł. 8,624.934	zł. 37,097.410.
b) komunalne	„ 946.892	„ 3,804.979.
c) wekslowe	„ 2,295.385	„ 6,103.324.
d) zaliczki lombardowe .	„ 727.485	„ 984.359.
e) dłużnicy w rach. bież	„ 177.469	„ 2,397.334.
Depozyta, puruczone Bankowi	5,566.644	„ 11,704.913.
Kapitał zakładowy i rezerwy	1,164.116	„ 2,532.643.
Czysty zysk	„ 48.235	„ 146.888.

Widzimy z tych cyfr, iż zakres interesów Banku wzmógł się w okresie dziesięcioletnim mniej więcej trzykrotnie.

Do działów, które stanowią specyalność Banku krajowego, i nadają mu głównie cechę instytucyi pieniężnej — nie spekulacyjnej, t. j. takiej, dla której kwestya zysku jest wyłącznie decydującą, ale znamionują ten zakład jako przeznaczony według słów statutu — ażeby służył ku ekonomicznemu podniesieniu kraju, należy w pierwszym rzędzie interes jego ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi, udziały jego w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, interes parcelacyjny, a wreszcie do pewnej miary i najmłodszy dział, który właśnie w roku 1896 zaczął istnieć — oddział kolejowy, przeznaczony do finansowania przedsiębiorstw budowy kolei lokalnych.

Co się tyczy interesów Banku krajowego ze stowarzyszeniami udziałowemi, za pomocą których wnikają jego środki obrotowe najgłębiej w masy ludności, korzystało w roku ubiegłym z niecenzurowanego kredytu w Banku krajowym (na podstawie stałej listy kredytowej) 112 stowarzyszeń. Bank krajowy zeskontował im 6.496 sztuk weksli na ogólną sumę 3,789.292 zł.; saldo tych weksli wynosiło z dniem 31. grudnia 1896 sztuk 1.983 na zł. 1,106.750, a razem z reeskontowanemi 2.109 sztuk na zł. 1,302.324.

Zastępstw liczy Bank krajowy 62 — w tej liczbie 54 stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, a 8 kas oszczędności. Z końcem roku 1896 wynosiło *saldo-netto* na rzecz zastępstw 65.336 zł.

Postanowione podczas ostatniej sesyi sejmowej przeniesienie punktu ciężkości hipotecznego interesu włościańskiego na zastępstwa Banku krajowego za pomocą obligacyj komunalnych, przyczyni się niewątpliwie do potężnego ich rozwoju. Spodziewać się należy, iż w ciągu roku bieżącego rozpocznie się zrealizowanie tej ważnej uchwały sejmowej.

Najwięcej trudu i przezorności wymagającym, i ryzykownym, ale też i najbardziej wdzięcznym i zaszczytnym działem czynności Banku krajowego jest bezpośrednie wspieranie z jego strony przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych. W dziale tym zaangażował się Bank krajowy do końca roku 1896 z nieznaczną stosunkowo sumą tylko 212.596 zł.

Z teki lustratora.

2. O deklaracyach członków.

Równorzędne z rejestrem członków znaczenie prawnoformalne w stosunku do obowiązujących ustaw i dla stowarzyszenia zasadnicze ma deklaracya przystąpienia członka do stowarzyszenia.

Ustawa z dnia 9. kwietnia 1873 roku orzeka:

§. 3. *Do założenia spółki potrzeba: ułożyć na piśmie kontrakt spółkowy (statut). Każdy członek spółki przystępuje, czyniąc deklaracyę piśmienną.*

Wymaganie ustawy, urządzającej stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, że do zawiązania stowarzyszenia konieczną jest pisemna umowa spółkowa, czyli statut, jest naturalnem, zupełnie jasnem, i dla wszystkich jednako zrozumiałem. Od ułożenia statutu zaczynają wszyscy założyciele naszych stowarzyszeń i ułożony statut podpisują. Dotąd też są wszyscy w zgodzie z ustawą.

Gdy jednak zawiązane stowarzyszenie o niezwartej liczbie członków przystąpiło już do czynności i zaczęło w liczbę członków wzrastać, to z tą chwilą nazbyt często zapomina się o formalnościach, i dążąc usilnie w kierunku swego wzrostu i powodzenia finansowego, zaniedbywało formę deklaracyi pisemnej lub nawet samego przyjęcia deklaracyi.

Zdawałoby się, że dość jest przypomnieć statut stowarzyszenia. Wszystkie statuty bez wyjątku przytoczony §. 3. ustawy uwzględniły i powtórzyły go w formie nawet dokładniejszej, ściśle określającej warunek przystąpienia do spółki.

Według statutu wzorowego przepis ten brzmi:

§. 50. *Członkiem stowarzyszenia może zostać każdy przez podpisanie statutu, lub pisemnej deklaracyi przystąpienia po poprzedniem przyjęciu przez Dyrekcyę.*

Prawie bez zmiany wszystkie statuty przepis ten powtarzają.

A jednak spotykaliśmy, choć nie często, zdanie Zarządów, że wymaganie deklaracyi nie ma żadnego znaczenia, że wystarczającym dowodem przystąpienia i przyjęcia do stowarzyszenia nowego członka jest fakt, że on wpłacił wpisowe, złożył udział i wreszcie że otrzymał pożyczkę.

Są to wszystko czynności wynikające z praw i obowiązków członka, ale bynajmniej nie są one dowodem formalnym, że zostały dopełnione przez członka stowarzyszenia. Wpłata wpisowego i udziału, zaciągnięcie pożyczki nie świadczą wcale, że członek przyjął na siebie wszystkie zobowiązania statutowe, a głównie, że daje stowarzyszeniu porękę dalszą poza wpłaconym udziałem.

To właśnie daje deklaracya w następującej treści:

Przystępuję do ...., stowarzyszenia zarejestrowanego z ... ograniczoną poręką z udziałem conajmniej .... wyraźnie .... i poddaję się wszelkim przepisom prawomocnie uchwalonego statutu i regulaminu .... stowarzyszenia zarejestrowanego z ... ograniczoną poręką

W ...., dnia ... 189.. roku.

Wreszcie lustracye związkowe przez przypominanie powyższego przepisu sprawiły, że chyba wszystkie już stowarzyszenia formalną tę potrzebę przyjmowania od członków deklaracyj uznały i uwzględniły. Deklaracye takie we wszystkich stowarzyszeniach związkowych dziś istnieją.

A jednak w sprawozdaniach lustracyjnych przypomnienia o deklaracyach niemal stale się powtarzają. Mianowicie powtarzają się zarzuty nieformalności aktualnej przyjmowanych deklaracyj.

Okazało się więc niewystarczającem przypominanie przytoczonych powyżej przepisów ustawy i statutu. Trzeba było jeszcze podkreślać poszczególne ustępy i wyrazy tych przepisów. Brak podpisu własnoręcznego, podpis za niepiśmiennych kogoś niewiadomego, lub członka Dyrekcyi, brak świadków, brak czasem nawet kwoty deklarowanej na udział, wreszcie brak uchwały o przyjęciu członka — zdarzają się bardzo często jeszcze u wielu stowarzyszeń.

Dla tych właśnie bardzo wielu stowarzyszeń powyższe przypomnienie §. 3. ustawy i §. 50. statutu (wzorowego) i poniższy komentarz do nich powinny posłużyć do usunięcia częstych dotychczas usterek i uniknięcia często powtarzanych zarzutów o nieformalności deklaracyj.

Członkiem stowarzyszenia można zostać p o p r z e d n i e m p r z y j ę c i u p r z e z D y r e k c y ę.

Gdy stowarzyszenie zawiązywano, umowę spółkową (statut) podpisali wszyscy członkowie założyciele, wiążąc się nią wzajemnie. Później przystępujący członek nie ma zetknięcia ze wszystkimi członkami dawniejszymi bezpośrednio dla zawarcia z nimi wzajemnej umowy. Natomiast ci dawniejsi członkowie ustanowili Zarząd, Dyrekcyę i tę upoważnili w statucie do zawierania umów, do przyjmowania nowo przystępujących członków. Nowo zgłaszający się członek przedewszystkiem p o p r z e d n i o powinien być przez Dyrekcyę, jako przedstawiciela całego stowarzyszenia przyjętym, poczem składa pisemną deklaracyę przystąpienia.

Otóż to poprzednie przyjęcie przez Dyrekcyę musi mieć ślad dokonanej uchwały o przyjęciu. Ustne lub milczące przyzwolenie przystąpienia nie może mieć dla względów formalnych żadnego znaczenia.

Uchwała Dyrekcyi o przyjęciu członka powinna być zapisaną protokólarnie w księdze, jaką Dyrekcya obowiązaną jest prowadzić dla zapisywania protokołów ze swych posiedzeń.

Członek podpisuje deklaracyę i tem poddaje się wszelkim przepisom prawomocnie uchwalonego statutu i regulaminu.

Gdy statut nie określa jednolitej dla wszystkich wysokości udziału, ale powszechnie oznacza granicę od najniższej do najwyższej kwoty, koniecznem jest w deklaracyi wymienienie kwoty deklarowanego udziału. Kwota ta musi się mieścić w granicach przez statut zakreślony, nie może być niższą, co się niejednokrotnie zdarzało i nie może też być wyższą.

Członek piśmienny podpisuje deklaracyę pełnem imieniem i nazwiskiem. Tylko firma handlowa, zapisana w rejestrach, może i powinna kłaść podpis rejestrowany, często skrócony.

Za niepiśmiennego członka podpisuje deklaracyę osoba piśmienna, która też zarazem kładzie własny podpis i poświadcza tożsamość osoby członka niepiśmiennego. Podpisującym za niepiśmiennego nie może być członek Dyrekcyi, gdyż on, jako zastępca ogółu stowarzyszonych, jest stroną drugą zawieranej umowy, stroną przyjmującą deklaracyę, zatem interesowaną.

Oprócz świadectwa osoby, podpisującej za niepiśmiennego, potrzebnym jest jeszcze drugi świadek. I tym nie może być członek Dyrekcyi. Trudność znalezienia za każdym razem odpowiednich świadków była istotnie często przeszkodą, która powodowała nieformalne załatwienie deklaracyi, ale formalność ta jest konieczną i stać się jej musi zadość. Trudności muszą być pokonane, aby umowy spółkowe członków w obec doniosłości zaciąganych przez nich zobowiązań wzajemnych były istotnemi i odpowiadały ogólnym warunkom dobrowolnie i formalnie zeznanego aktu.

Dopełnieniem jednostronnie zeznanej przez przystępującego deklaracyi jest uprzednie przyjęcie przez Dyrekcyę w uchwale, zapisanej protokólarnie. Uchwała ta powinna być teraz u dołu deklaracyi powołaną i przez Dyrekcyę podpisaną i w ten sposób uzupełnić umowę spółkową wzajemną pomiędzy przystępującym a ogółem stowarzyszonych.

Wyjaśnienia powyższe polecamy uwadze Szanownych Zarządów do uwzględnienia i zastosowania tak ścisłego, aby przyszłe sprawozdania lustracyjne nie powtarzały i tej sprawy formalnej, nie mającej nic wspólnego z zadaniami ekonomicznemi stowarzyszenia, z gospodarką finansową, ale będącej podstawą stowarzyszenia, węzłem, łączącym członków w instytucyę wzajemnej pomocy, a na wzajemnej poręce opartej.

Ignacy Domagalski.

Wykaz lustracyj

dokonanych w okresie od 1. stycznia do 1. kwietnia 1897 r.

Lustrator związkowy, p. I. Domagalski przeprowadził lustracye: 1. Towarzystwa kredytowego i oszczędności w Białej, 2. Domu robotniczego w Białej, 3. Tow. wzajemnego kredytu w Bieczu, 4. Tow. zal. w Cieszanowie, 5. Spółkowej Kasy oszcz. i poż. w Czernichowie, 6. Towarzystwa zaliczkowego w Gorlicach (wspólnie z Sekretarzem Związku i Rewidentem Banku kraj.), 7. Tow. dla handlu przem. i roln. w Gorlicach (wspólnie z Sekretarzem Związku), 8. Tow. zal. w Komarnie, 9. Tow. zalicz. w Krośnie, 10. Stow. zalicz. w Lubaczowie, 11. I. Związkowej Drukarni we Lwowie, 12. Tow. zalicz. w Mszanie dolnej, 13. Spółki spoż. oszcz. w Nowym Sączu, 14. Tow. zal. w Rudkach, 15. Tow. zal. w Ustrzykach dolnych, 16. Tow. zal. w Zatorze.

Sekretarz Związku, p. N. Ulmer zlustrował: 1. Tow. zal. w Birczy, 2. Pow. Tow. handlowe w Birczy, 3. Tow. zal. w Cieszanowie, 4. Tow. zal. w Gorlicach (wspólnie z Lustratorem i Rewidentem Banku krajowego), 5. Tow. dla handlu, przem. i roln. w Gorlicach (wspólnie z Lustratorem), 6. Stow. kred. „Oszczędność" w Tłumaczu.

Delegat Związku p. Bronisław Lewicki — Stow. poż. i oszcz. „Wzajemna pomoc" w Dobczycach.

Delegat Związku p. Wiktor Machnicki z Bochni — Stow. poż. i oszcz. w Skawinie.

Delegat Związku p. J. Strzyżowski, Rewident Banku krajowego, w okresie tym lustrował: 1. Tow. zal. w Gorlicach (wspólnie z Sekretarzem Związku i Lustratorem) i 2. Tow. zal. w Limanowej.

W przyszłości wykazy dokonanych lustracyj będą zamieszczane co miesiąc.

Z Wydziału Związku
stow. zar. i gosp.

Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek w Czernichowie.

Spółkowa Kasa w Czernichowie jest w Galicyi pionierem stowarzyszeń systemu Raiffeisena, jest dziś przewodniczką i wzorem dla 14 już młodszych stowarzyszeń tego typu. Może być interesującem, co system ten odróżnia od rozpowszechnionego u nas i już dobrze aklimatyzowanego systemu Schultzego. Dlatego podajemy charakterystykę gospodarki Czernichowskiej Kasy w wyciągu ze sprawozdania z lustracyi, przeprowadzonej dnia

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc marzec 1897.

Stan bierny

	Stan udziałów i funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
Bełz Tow. zal.	24325	91	33703	67	932		1178	21	32457	46	16366	68	4300		5100		15566	68		
Biała Tow. kred. i oszcz.	22013	75	56326	90	1308	73	685	70	56949	93	44906		20636		19575		45967			
Biecz Tow. wzaj. kred.	16779	36	51025	03	1569	32	1303	97	51290	38	12061	74	1354		2235		11180	74	1168	77
Bochnia T. zal.	24322	93	48175	04	624	62	1070		47729	66	3600		4350		1500		6450			
Bołszowce B. z.	17207	70	21874	38	1646		1305	33	22215	05	10232		480		755		9957			
Bołszowce K. z. „Nadz.“	9147	74	9011	36	1544	78	188	90	10367	24	7900		1300		800		8400			
Brzesko T. z.	77461	24	155562	61	6262	88	9227	91	152597	58	15278		10857		6628		19507			
Brzostek T. z.	5632	35	14264	83	400		366	81	14298	02	10290	99	1243	64	1814		9720	63		
Cieszanów T. z.	19474	34	56825	80	1150	29	1537	68	56438	41	22300		2900		3300		21900		270	51
Czortków „ „	24984	26	83851	10	4256	90	5807	25	82300	75										
Dąbrowa „ „	112963	66	218931	11	5024	18	7351	80	216603	49	15706	72	13679	50	12831	39	16554	83		
Dębica T. wzaj. kred.	55883	09	235096	71	22430	15	10739	46	246787	40	40495		15740		23120		33115		1967	14
Delatyn B. z. „Nadz.“	8133	79	2688	20			75	25	2612	95	18532		6468		5147		20152		3000	
Dobczyce St. p. i o. „Wz. p.“	8540	15	10293	99	207		604	80	9896	19	15800		5950		6100		15650			
Dukla T. z.	26393	88	96331	39	2059	37	542	91	97847	85	5841		1800		3691		3950		758	22
Dynów „ „	15049	95	66597	11	3562	50	972	79	69186	82	10153				537		9616			
Gliniany T. z.	60193	28	104472	46	13371	88	3583	37	114260	97	36801	49	5133	95	8515		33420	44	2315	81
Głogów P. T. z	49354	94	178273	60	10872	94	5623	34	183523	20	24300				3100		21200			
Grybów T. z.	43525	30	190529	32	4594	97	4527	50	190596	79	11100						11100			
Husiatyn P. T. z	12774	15	47749	89	2930	33	432	62	50247	60	10695		1100		560		11235			
Jaryczów nowy Kasa zal.	6760	89	1175	48	237	30	3		1409	78	6260		6800		6260		6800			
Jasło Tow. zal.	89471	16	294517	54	9869	08	9872	86	294513	76	40533		2100		3816		38817			
Jaworów T. z.	48076	98	120272	63	11526	25	9556	77	122242	11	53450		49700		53450		49700		2783	93
Kalwarya zebrz. St. o. i poż.	10625	48	38147	83	1256	27	830	95	38573	15	4000				3000		7000			
Kamionka strum. P. T. zal.	29930	64	89706	60	11822	57	5474	98	96054	19										
Kolbuszowa „Szcz. Boże“	34974	34	83400	34	3308		2156	16	84522	18	13800		2200		2700		13300			
Kraków T. z.	122745	39	327642	31	37374	27	34598	13	330418	45	193074		77380		79205		191249			
Krynica St. poż. i oszcz.	20017	88	86712	35	3360		4614	46	85457	89	7700		5100		3800		9000			
Kulików K. z. „Nadz.“	13171	16	12551	27	1118		123	45	13545	82	19850		1000		1400		19450			
Lisko Tow. zal.	49505	87	287267	42	22786	70	13988	02	296066	10	53720	83	18326	57	25977	22	46070	18		
Lubaczów St. z.	13944	30	27275	69	1132	20	803	79	27604	10	11801		2549		2621		11732		250	73
Lubaczów T. kr. miej.	44763	46	36496	17	3786	97	1238	11	39045	03	7896	63	490		1320		7066	63		
Lwów Bank zal.	202067	89	677200	18	89007	27	78521	92	687685	53	580444		244312		260086		564670			
„ Tow. wzaj. kred.	68638	37	54780	55	1501		4300	48	51981	07	54421	65	27407		23001		58827	65		
„ T. z. ur. poczt.	41965	52	24435	09	668	61	564	88	24538	82	39400		15600		16000		39000			
„ Pow. T. z.	18665	58	63837	56	860	77	1907	36	62790	97	16150						16150			
„ T. bankowe	36338	03	14675	10	12111	02	3105		23681	12	102236	96	33964		40120	33	96180	63		
„ T. esk. i z.	32685	64	17357	33	2000		970		18387	33	28864	86	10331	37	10140	26	29055	97		
Mielec T. z.	18411	28	101329	73	6170	42	3056	76	104443	39	9200				2000		7200		1049	12
Mikołajów K. z. „Nadz.“	4672	82	2292	57					2292	57	12180		2120		2050		12250			
Milówka St. o. i p. „Opat.“	22022	99	39525	66	1862	56	315	49	41072	73	17470		8485		6100		19855			
Nisko P. K. z. i oszcz.	4080	70	3787		50	80			3837	80	1000						1000			
Obertyn Kasa zal. i oszcz.	6422	10	10699	35	600		51	50	11247	85	6476				150		6326			
Oświęcim T. oszcz. i poż.	106240	41	340369	99	16047	42	27625	47	328791	94	20830		19290		8635		31485			
Pilzno St. oszcz. i poż	15894	24	91797	19	3491	27	2376	71	92911	75	1053	34					1053	34		
Podgórze St. p. i o. Wz. p.	91894	61	451879	68	25872	92	28587	96	449164	64	41695		22940		22320		42315			
Podhajce T. z.	32342	78	55901	74	499	55	759	30	55641	99	12433	34			1200		11233	34	3445	39
Przemyśl K. z. rz. i rol.	166721	28	258724	10	21171	30	18008	08	261887	32	30000				19500		10500			
Radomyśl St. o. i poż.	8993	14	15089	07	3192	33	74	05	18207	35	10103		2704		3273		9534		76	65
Radymno K. z.	12926	31	16442	41	68	80	324	98	16186	23	16750		5350		5550		16550			

Stan czynny

	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ., ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Bełz Tow. zal.			1854	03	53874	04	3222	93	1955		52506	11	174	97	20035	14	1467	86
Biała Tow. kred. i oszcz.	2397	15	379	84	116392	27	25243		26699		120848	27	1588	46	4186	44	1084	50
Biecz Tow. wzaj. kred.	629	05	539	69	66524	51	13862	22	14231		66893	29	533	02	12890	47	1271	22
Bochnia T. zal.	1724	53	2034	99	75112	35	14609	32	15680	12	76183	15	919	02	3182	76	1977	18
Bołszowce B. z.	825	86	429	25	40358	67	5911	09	6159		40606	58	877	64	8554	16	596	48
Bołszowce K. z. „Nadz.“	471	93	1315	01	22843	95	2983	67	6053	92	25914	20	377	28	3070	41	340	06
Brzesko T. z.	6042	71	3897	37	245503		67538		67224		245189		1358	80	11946	12	1011	98
Brzostek T. z.	626	21	243	78	29385	97	9666	03	9501	44	29221	38	658	28	82		559	33
Cieszanów T. z.	87	99	824	03	77598	88	2470	85	1558	25	76686	28	1631	16	19812	01	865	83
Czortków „ „	2311	71	2342	67	100325	32	11148	44	15681	41	104858	29	617	82	4365	42	2097	85
Dąbrowa „ „	6210	46	5805	51	328818	34	22229	28	26474	25	333063	31	1663	27	19789	49	3621	88
Dębica T. wzaj. kred.	8926	34	9111	05	328075	87	79605	80	84596	60	333066	67	1390	40	5868	34	15464	61
Delatyn B. z. „Nadz.“					23706	50	5256	83	6380		24829	67	74	06	8798	25	196	76
Dobczyce St. p. i o. „Wz. p.“			400	76	31436	85	2456	72	2184		31164	13	771	87	2521	20	29	90
Dukla T. z.	1437	96	398	56	125660	26	14609	83	16345		127395	43	949	84	1371	33	1069	88
Dynów „ „	1426	83	1440	43	93048	09	4241	37	5580		94386	72	307	75	1409	60	615	96
Gliniany T. z.	2874	85	2969	52	186209	22	40465	57	43803	68	189547	33	2008	79	23770	81	707	95
Głogów P. T. z	6125	50	222	96	231808	75	13448	25	20834		239194	50	766	49	12550		7915	61
Grybów T. z.					230947	88	3902	82	7445		234490	06	665	01	9549	49	517	53
Husiatyn P. T. z	2621	80	2220	35	70101	13	7042	05	10566		73625	08	694	20	4386	26	393	36
Jaryczów nowy Kasa zal.	437	94	316	71	12877	56	835	40	1510		13522	16	269	81	1454	39	448	96
Jasło Tow. zal.	7378	21	126711	13	400632	11	83011	91	80471	23	398091	43	2026	35	154259	19	2514	29
Jaworów T. z.			4246	36	203799	45	50954	37	53002		205847	08	2180	43	16603	83	2418	05
Kalwarya zebrz. St. o. i poż.	3104	81	413	68	53446		4543	10	8288		57190	90	394	80			2131	42
Kamionka strum. P. T. zal.	2483	48	7256	09	110800	54	8391		5790		108199	54	547	05	23990	40	2987	41
Kolbuszowa „Szcz. Boże“	2953	32	5093	95	134617	43	13458	48	15200		136358	95	681	67	3782	66	50	51
Kraków T. z.	11837	55	4909	28	594516	49	187762	29	188194	50	594948	70	4460	84	36430	79	25319	34
Krynica St. poż. i oszcz.	361	04	42	59	111018	59	6487	88	7897	22	112427	93	1264	96	1005	52	180	99
Kulików K. z. „Nadz.“			916	80	40875		2948		3191		41118		943	37	4024	96	997	45
Lisko Tow. zal.	8093	66	4747	89	385125	98	59058	27	59120	73	385188	44	1362	62	17464	08	468	56
Lubaczów St. z.	1064	26	106	39	48547	55	3767	92	6812		51591	63	932	78	1572	81	604	56
Lubaczów T. kr. miej.			1072	72	85795	57	7381	79	7944	68	86358	46	959	83	4575	45	56	10
Lwów Bank zal.	24847	20	7070	22	1415092	39	463941	84	469664	83	1420815	38	7762	74	46440	15	11322	57
„ Tow. wzaj. kred.	693	86	194	71	170411		36638	85	40137	38	173909	53	1625	06	3012	76	1788	31
„ T. z. ur. poczt.	3092	14	184	95	106979	71	12357	05	12007	69	106630	35	952	61	789	19	409	28
„ Pow. T. z.					78128		1097		1645		78676		455	34	16974	78	1500	42
„ T. bankowe	1480	29	836	57	134342	94	40782	36	39079	18	132639	76	3883	37	11867	82	10125	69
„ T. esk. i z.	1588	10	4623	35	69290	10	14540	29	14631	02	69380	83	1328	26	9276	20	6355	10
Mielec T. z.	2644	59	1977	17	121107	09	3665	65	9228		126669	44	542	78	6045	52	2467	81
Mikołajów K. z. „Nadz.“			324	14	18329	93	1310	59	1558		18577	34	148	67	767	90	45	62
Milówka St. o. i p. „Opat.“	781	36	832	34	61050		1241		5121		64930		177	77	18430	97	1025	68
Nisko P. K. z. i oszcz.	346	68	60	05	8107	08	277	05	740		8570	03	654	33			100	87
Obertyn Kasa zal. i oszcz.	784	43	377	29	22966		4651		5460		23775		966	12	269	49	147	06
Oświęcim T. oszcz. i poż.	10886	84	17280	39	445773		19801		21703		447635		1319	26	42444	52	3285	80
Pilzno St. oszcz. i poż	1919	20	1136	80	107715		8230		11556		111041		787	04	838	63	248	66
Podgórze St. p. i o. Wz. p.	15217	03	246	97	585896	58	127934	33	125614	25	583576	50	4688	79			10572	96
Podhajce T. z.	2962	95	2850	68	102436	78	4972	77	5560		103024	01	917	88	2648	08	1887	17
Przemyśl K. z. rz. i rol.	6337	31	7096	15	402192		51050		54439		398803		1834	75	41976	17	9928	14
Radomyśl St. o. i poż.					30882	45	5075		6546		32353	45	212	23	2770	99	1474	47
Radymno K. z.	839	63	439	41	43137	07	9327	14	8550	50	42361	43	523	62	1704	69	2352	84

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc marzec 1897.

Stan bierny

	Stan udziałów funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Radziechów T. z.	72050	56	155258	04	2496	43	4901	89	152852	58	21000		.	.			21000	.	.	.
Rohatyn T. z.	26014	68	62087	04	2864	94	1961	31	62990	63										
Rozdół T. z.	4767	22	4336	01	192	.	31	85	4496	16	12050	.		.	100		11950			.
Rudki „ „	24844	22	67973	80	1404	37	1089	92	68288	25	9600					.	9600		622	31
Rudnik K. z. i oszcz.	5028	20	20622	33	185	18	23668	65	.		.									
Rymanów T. z.	26022	13	220969	43	12760	10	8797	36	224932	17	28522	96	11670	.	6050		34142	96		
Sambor K. z. ręk. i rol.	8047	77	25530	38	307	60	513	08	25324	90	19025		4255		4375	.	18905		.	.
Sieniawa T. z.	31390	64	40997	72	1899	88	1907	04	40990	56	1500	.		.		.	1500			
Skawina T. poż. i oszcz.	5279	85	12629	98	2793	55	465	.	14958	53	5390	.	1403		1418	.	5375			.
Skałat Tow. z. i kr.	56075	81	48670	64	4984	49	2944	66	50710	47	37450		32900		30150		40200			.
Sokal T. z.	40086	73	126850	78	3424	24	4556	40	125718	62	30980	58	4800	.	1500		34280	58	2545	38
Stryj Tow. zal.	51092	97	93472	04	3736	65	6030	97	91177	72			3000		.	.	3000	.	1224	17
Szczerzec Tow. Kasy zal.	9774	20	9959	44	792		135	10	10616	34	13755	.	4925		5175		13505	.		.
Tarnobrzeg T. z.	18736	30	75085	66	2335	21	1859	79	75561	08	22550			.		.	22550	.	4206	51
Turka P. T. z.	11629	79	46829	28	1672	17	4682	21	43819	24	9320		7774		3783	.	13311		873	04
Tyśmienica K. z. „Wiara“	16702	27	54858	54	3612	82	3941	30	54530	06	2700	.	.	.	600	.	2100		.	.
Ustrzyki dolne T. zalicz.	7305	37	20159	32	1914		2113	18	19960	14	10740	.	4420		3490	.	11670	.		
Zbaraż T. zal.	42366	53	49297	08	13922	52	3917	14	59302	46	14900	.	3000	.	7300		10600		1402	50
Zaleszczyki T. kr. „Pomoc“	3656	25	7365	65	102	75	420		7048	40	7400			.		.	7400		.	
Zator T. z.	1272	57	2507	15	169	50	2		2674	65	1000		.	.			1000		.	.
Złoczów T. z.	98728	71	182907	29	11651	80	5638	71	188920	38	.		.	.			.			.
Żółkiew T. z.	48369	32	53262	29	496	88	240		53519	17	58025	.	6000		6800		57225		1779	60
Żydaczów P. K. z. i o.	6904	11	74892	75	2847	27	6319	08	71420	94	2500	.	.	.	.	.	2500		.	

Stan czynny

	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ., ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Radziechów T. z.	4096	59	8525	60	243654	54	15966	13	13004	11	240692	52	1152	72	12553	38	4126	71
Rohatyn T. z.	1749	11	3573	60	67736	89	2665	74	1225	.	66296	15	775	11	25427	25	1829	51
Rozdół T. z.	166	17	83	52	19589		625	23	780		19743	77	444	78	1130	20	144	32
Rudki „ „			1231	81	92415	33	4556	47	6152		94010	86	1194	92	7412	70	1968	11
Rudnik K. z. i oszcz.	850	75	21	58	21463	10	1087	82	5870	17	26245	45	731	05	1991	08	601	60
Rymanów T. z.	6046	22	1428	45	256258	52	23550	16	36758	56	269466	92	1297	76	19955	04	1852	21
Sambor K. z. ręk. i rol.	539	50	256	70	32632	74	4645	64	4373	.	32360	10	19225	86	150	73	1337	18
Sieniawa T. z.	1367	71	941	04	71829	16	2622	40	4580	.	73786	76	367	92	1215	47	819	80
Skawina T. poż. i oszcz.	706	83	117	42	23236	77	2922	84	5114		25427	93	32	91	132	66	844	13
Skałat Tow. z. i kr.	2652	01	554	76	128968	33	22628	.	24504	07	130844	40	135		12863	09	6350	56
Sokal T. z.	479	72	85	.	157118	38	9188	58	11518	90	159448	70	1003	37	40118	74	2625	23
Stryj Tow. zal.	3913	60	4914	62	133702	11	14848	92	14784	09	133637	28	8514	31	9921	60	3249	90
Szczerzec Tow. Kasy zal.		.	397	78	31077	86	767	26	2005		32315	60	239	62	1578	52	159	58
Tarnobrzeg T. z.	2975	49	2563	92	115811	49	4955	24	7980		118836	25	.		1692	55	6064	51
Turka P. T. z.	382	40	514	87	67748	67	8843	27	8636		67541	40	1233	04	478	35	1277	55
Tyśmienica K. z. „Wiara“	1656	75	.	.	70216	75	7833		8202		70585	75	550	34	2876	36	976	63
Ustrzyki dolne T. zalicz.	653	65	52	67	37399	94	4553	48	5820		38666	46	333	97	636	58	4	82
Zbaraż T. zal.	2092	52	4849	84	105433	94	12314	01	17405	.	110524	93	692	28	5251	44	4145	20
Zaleszczyki T. kr. „Pomoc“	1220	88	225	13	18508	30	1699	61	1390	.	18198	69	625	40	250	48	476	09
Zator T. z.	65	73	.		4406	59	614	.	929	43	4722	02	237	92			53	01
Złoczów T. z.	2779	07	4539	83	248062	43	9483	66	12968	.	251546	77	1337	84	37585	82	3997	55
Żółkiew T. z.	.		2012	65	148973	57	4313	74	2730	.	147389	83	2544	82	10239	39	2731	70
Żydaczów P. K. z. i o.	759	69	1048	31	77794	59	5854	41	6647		78587	18	480	59	1527	74	2037	55

5. lutego r. b Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek w Czernichowie zawiązaną została w r. 1890.

Liczba członków Spółki stale i znacznie wzrasta. Z końcem r. 1894 liczyła Kasa spółkowa 511 członków, z końcem r. 1895 573 członków, zaś z końcem r. 1896 już 659 członków. W roku 1897 do dnia lustracyi przybyło 13 członków. Wobec ograniczenia udziału członka na 1 zł. kapitał udziałowy musi być bardzo szczupłym w stosunku do kapitału obrotowego. Z końcem 1894 r. kapitał udziałowy wynosił 507 zł. 25 ct., z końcem 1895 r. 569 zł. 25 ct., z końcem 1896 r. 632 zł. 25 ct. Niepełność złotych w stosunku do ilości członków powoduje częściowa wpłata udziałów w ratach po 25 ct. Tak minimalny kapitał udziałowy mógłby mieć znaczenie dla obrotów tylko przy bardzo małych pożyczkach.

Gdy pożyczki nie są tak ograniczone, to taki kapitał udziałowy nie ma dla obrotów niemal żadnego znaczenia i może być uważanym jedynie za wyraz nieograniczonej poręki członków, stojącej poza ich udziałami. Istotnie system spółek Raiffeisena nie przywiązuje żadnej wagi do udziałów; owszem spółki tego systemu mogłyby obywać się zupełnie bez udziałów. Ustanowienie udziału tak małego jest jedynie przystosowaniem statutu do ustawy o stowarzyszeniach z d. 9. kwietnia 1873 r., która tego wymaga i stowarzyszeń bez udziałów nie zna. Stwierdzając taki pogląd na znaczenie udziałów, należy gdzieindziej dopatrywać się właściwego kapitału obrotowego.

Fundusz rezerwowy powstał z zysków i co roku z nich narasta, a nadto z oprocentowania narówni z wkładkami. Z końcem r. 1894 fundusz rezerwowy wynosił 968 zł. 12 ct., z końcem r. 1895 wynosił 1.493 zł. 88 ct., zaś z końcem 1896 r wynosił 1.965 zł. 04 ct. Jest to wynik gospodarki lat siedmiu od zawiązania spółki. Stosunkowo szybki wzrost funduszu rezerwowego jest wynikiem tego, że zyski coroczne całkowicie bez remanentu doń wpływają. Pomimo przewidzianego w §§. 36. i 45. statutu oprocentowania udziałów, dywidend nie wydzielano. W ten sposób z biegiem lat fundusz rezerwowy może stworzyć znaczniejszy kapitał i z rezerwowego przeistoczyć się w obrotowy. Statut w §. 45. przewiduje, że fundusz ten może dorównać wysokości kapitału obrotowego, t. j. może być uznanym za wystarczający do prowadzenia gospodarstwa spółki funduszami wyłącznie własnymi. W tem spoczywa główna waga, cecha zasadnicza spółek systemu Raiffeisena. Udziałowy kapitał spółki jako indywidualna własność poszczególnych członków, nie ma wagi żadnej, jest jedynie zadośćuczynieniem wymogom ustawy, a natomiast fundusz rezerwowy, jako majątek wspólny i do czasu rozwiązania niepodzielny wszystkich członków jest podstawą rozwoju interesów spółki. Dla tego celu członkowie zrzekają się dywidend od swych drobnych udziałów. Obecnie fundusz rezerwowy w wysokości osiągniętej 1.965 04 w stosunku do kapitału obrotowego jest jeszcze bardzo drobnym. Razem z kapitałem udziałowym fundusze własne spółki wynoszą 2.597 zł. 29 ct. i stanowią zaledwie 4.46% kapitału obrotowego. Zatem spółkowa Kasa w Czernichowie jest jeszcze w początkowem stadyum rozwoju i potrzeba jej dłuższego szeregu lat do osiągnięcia stanu, przez statut, jako jej zadanie wewnętrzne, wskazanego.

Byłoby bardzo pożądanem lokować, jeżeli nie cały, to przynajmniej część funduszu rezerwowego w papierach publicznych, ażeby w razie nieprzewidzianego zapotrzebowania gotówki mieć możność uzyskania jej przez zastaw, lub sprzedaż tych papierów. Zarząd spółki znalazłby się w wielkim kłopocie na wypadek wypowiedzenia większej sumy wkładek, a niemożności ściągnięcia jej od dłużników. W wypadku takim na kredyt bankowy liczyć nie można, bo banki niestety spółkom syst. Raiffeisena zasadniczo kredytu odmawiają.

Ulokowanie funduszu na własnej książeczce wkładkowej jest lokacyą fikcyjną, jest jedynie kilkakrotnem powtórzeniem kwoty funduszu w stanie biernym i czynnym rachunków, sprowadzając tem mylny pogląd na stan wkładek i na wysokość kapitału obrotowego.

Wkładki oszczędności w 245 pozycyach wynoszą 53.417 zł. 47 ct. Znaczną przewagę stanowią wkładki osób prywatnych, członków i nieczłonków, a drobną część różne fundusze publiczne. Wkładka najwyższa wynosi 3.200 zł. Oprocentowane są po $4\frac{1}{2}\%$, niektóre na warunkach wyjątkowych po 5%. Odsetki są obliczane za połowy miesięcy, a kapitalizowane rocznie. Kapitał wkła-

-dek stanowi $91^{3}/_{4}\%$ całego kapitału obrotowego, jest zatem główną podstawą obrotów, właściwym w obecnem stadyum rozwoju kapitałem obrotowym. Taka jedna pozycya wkładki najwyższej 3.200 zł., już sama przewyższająca stan kapitałów własnych, świadczy wymownie nietylko, że spółka posiada wielkie zaufanie, ale że dotąd całą podstawą jej bytu jest zaufanie. Zaufanie tak znaczne nie miało oparcia żadnego na kapitałach spółki, ale znajduje je teoretycznie na nieograniczonej poręce członków, a faktycznie na składzie zarządu i stale prawidłowej starannej jego gospodarce.

Tak wysoka suma wkładek wymaga zarazem wielkiej czujności w tworzeniu rezerwy, o której wyżej wspominamy, szczególnie na wypadek zmian w Zarządzie, lub nieprzewidzianego zastoju w obrotach pieniężnych.

Kredyty, przez spółkę udzielane wyłącznie na skrypta, opierają się w znacznej części na majątku realnym członka lub ręczycieli, ale zasady kredytu osobistego daleko szerzej są tu rozwinięte, niż być mogą w stowarzyszeniach systemu Schultzego, gdyż obejmując mały krąg parafii lub gminy, ściśle zastosować mogę dobrą znajomość majątku i charakteru członka, jego wartości moralnej i użytku, jaki z pożyczki odniesie. To też od początku istnienia, od r. 1890 nie potrzebowała spółka odpisać ani jednej pozycyi, jako straconej, ani jednej też za wątpliwą nie uważa. Pożyczki są tanie i dogodne, ostemplowane według skali I. na podstawie ustawy z d. 1. grudnia 1889 r., oprocentowane po 6% z dołu, a dopiero po roku opóźnienia nadto 6% od procentów zaległych. Opóźnianie terminu spłaty jest bardzo częste, ale nie zbyt długie. Tylko 5 pożyczek zaległo po lat 2. Odsetki należne z dołu wstawione są do bilansu w kwocie 1.226 zł. 27 ct. co stanowi $2^{1}/_{4}\%$ kapitału wypożyczonego. Jest to stosunek zaległości bardzo umiarkowany, a gdy nadto zaznaczyć należy, że Spółka od początku swego istnienia nikogo nie zaskarżyła, to musimy przyznać spółce czernichowskiej świetne wyniki gospodarki, musimy w tym względzie przyznać jej jedno z najpierwszych miejsc w szeregu stowarzyszeń, na wzajemności i samopomocy opartych.

Zupełnie też słusznie spółka czernichowska chlubi się w ostatniem sprawozdaniu, że zdołała mętne źródła kredytu całkiem zatamować, że skoncentrowała zaoszczędzone przez ludność grosze i temi uregulowała znaczną ilość zawikłanych spraw majątkowych, uchroniła niejedno gospodarstwo od niechybnej ruiny, a wiele innych zasilała funduszem obrotowym.

Koszta administracyi są zawsze bardzo umiarkowane, nie dosięgały dotąd nigdy 1% kapitału obrotowego i dopiero w roku ubiegłym skutkiem urządzenia oddzielnego lokalu i przyjęcia drugiego stałego funkcyonaryusza do tej wysokości doszły.

Tak spółka czernichowska skrupulatnie i we wszelkich szczegółach spełnia swe zadanie, swój cel w statucie zakreślony, nie zaniedbując popierania i zakładania stowarzyszeń podobnych nie tylko w okręgu spółki, ale wszędzie, gdzie się znajdą odpowiednie warunki. To zadanie popierania spółek systemu Raiffeisena spełnia zarząd spółki czernichowskiej przez udzielanie wszelkich informacyj i dostarczanie ksiąg i druków.

Ustawa z r. 1873, nie uznając stowarzyszeń bezudziałowych zbliżyła do siebie oba systemy kas: system Raiffeisena z systemem Schultzego. Różnice dalsze, cechy wyróżniające kasy systemu Raiffeisena zostały określone i ujęte w przepisach ustawy z dnia 1. czerwca 1889, dającej tym instytucyom dalsze jeszcze ulgi w opłatach.

Mianowicie mają to być stowarzyszenia z nieograniczoną poręką, kwota udziału nie może przenosić 50 koron, a udziały albo wcale nie niosą odsetek, albo nie większe od tych, jakie niosą włożone oszczędności, nadwyżki wpływają do funduszu rezerwowego, wykluczonym jest zgoła weksel, jako forma pożyczki, wreszcie stopa procentowa pożyczek z doliczeniem należytości pobocznych może przenosić stopę procentową od włożonych oszczędności najwyżej o $1^{1}/_{2}$ od sta.

Wszystkie te warunki i cechy spółkowa Kasa czernichowska posiada, i za wzór innym istotnie służyć może.

Ignacy Domagalski.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1896.

38. Bochnia. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: nadwyżka z rachunku odsetek 3.497·50. Ma: różnica z rachunku wydatków administracyjnych 2.276·09, odpis za z użycie inwentarza 10% 17·76, do rachunku bilansu: zysk za rok 1896 1.203·65; razem 3.497·50. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka z dniem 31. grudnia 1896 2.243·08, pożyczki na weksle i skrypta 75.004·15, nieruchomości 1.656·—, wartość inwentarza 159·87, koszta prawne 1.056·61, odsetki zaległe po koniec roku 1896 465·96, odsetki od kredytów bankowych za rok 1897 zapłacone 22·95, efekta funduszu rezerwowego 488·74; razem 81.097·36. Stan bierny: udziały wpłacone 21.755·60, fundusz rezerwowy 1.740·92, fundusz rezerwy strat 193·54, rezerwa podatkowa 83·06, wkładki oszczędności 49.385·05, kredyt bankowy 3.450·—, bezprocentowy rachunek bieżący (depozyta) 2.701·07, procenta na rok 1897 pobrane 584·47, zysk za rok 1896 1.203·65; razem 81.097·36.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.